

Direktor nacionalnega parka Berchtesgaden, Michael Vogel, se zavzema za povezovanje živali, rastlin in ljudi v Alpah.

POVEZANI!

EKOLOŠKI KONTINUUM IN ECONNECT

CIPRA je povezovalka. Tudi na področju varstva narave. Prek meja posameznih držav povezuje uradnike, organe in znanstvenike, kot na primer v regiji Berchtesgaden-Salzburg. Pri ovirah ne obupa in se ne ustavi, podobno kot tudi živali in rastline na svojih selitvenih poteh.

„Kdor želi posaditi dva kmeta za isto mizo, mora najprej enega ubiti,“ pove Josef Hohenwarter star ljudski rek iz domačega Weissbacha na Salzburškem in pomakne vazo s trobenticami na sredo mize, kot da bi bil šopek simbol za mrtvega kmeta. Kot pekovski mojster 42-letnik premore dovolj potrebne ironične distance, da se mu robati stavek zdi smešen, v vlogi župana Weissbacha pa pozna njegovo pravo bistvo – še zlasti takrat, kadar naj bi oba kmeta govorila o varstvu narave.

Ob pregovoru se zasmeji tudi direktor Narodnega parka Berchtesgaden Michael Vogel, ki mu sedi nasproti. Dogovorila sta se za sestanek v gostilni tik ob nemško-avstrijski meji, v kmečki izbi s kariranimi prti in na stenah pritrjenim gamsovim rogovjem. Obelisk iz peščenjaka pred vhodom v gostilno označuje mejo med državama, sočasno pa tudi mejo med narodnim parkom, v katerem je narava prepuščena sama sebi, in planinami kmetov iz Weissbacha.

Joseph Hohenwarter in Michael Vogel imata ambiciozne načrte: njuni območji ležita v osrčju 2000 kvadratnih metrov velike pilotne regije Berchtesgaden-Salzburg, kjer preizkušajo popolnoma nov način razmišljanja na področju varstva alpske narave. Eksperiment se imenuje Econnect, EU pa ga finančno podpira v sedmih pilotnih regijah (gl. uokvirjeno besedilo na str. 7). S projektom Econnect naj bi preizkusili, kako je mogoče v Alpah vzpostaviti koherenten ekološki kontinuum.

Osnovna misel je, da ni dovolj zavarovati posamezna območja, pomembnejše je, da se lahko živali in tudi rastline med zavarovanimi območji selijo – prek meja in umetnih pregrad, ki jih je postavil človek, kot so npr. ceste, polja ali naselja. V nasprotnem primeru postanejo zavarovana območja otoki, ki ne morejo zagotavljati preživetja vrst. Biotska raznovrstnost začne upadati, z njo pa tudi stabilnost celotnega ekosistema.

Michael Vogel in Joseph Hohenwarter sta se že pogosto po-

govarjala o projektih. Prvič: o linijski progi avtobusa, ki obiskovalce popelje skozi narodni park do regije Salzburger Land in ima postanek tudi pri gostilni Hirschbichl. Drugič: o mlekarji na planšariji z manjšo razstavo. Stiki med ljudmi z obeh strani meje so uspešni. Temu morajo slediti še živali: „Dosti premalo vemo o selitvah dvoživk, plazilcev in žuželk prek zelene meje,“ pravi Michael Vogel. „Kje so ovire? Kje bi lahko spet vzpostavili ekološke koridorje?“

Obiskovalci narodnega parka Berchtesgaden se čudijo, zakaj je v zadnjih letih opaziti tako malo metuljev. In biologi, ki so na nemški strani našli desetletja stare iztrepke netopirjev podkovernjakov, zamašči danes živečo populacijo. „Zakaj podkovernjaki ne prihajajo več k nam?,“ se sprašuje Michael Vogel. Netopirji se pri letenju iz prenočišč na lovišča orientirajo po rastju vzdolž potokov in rek. Pri tem spuščajo ultrazvočne klice, ki se odbijajo od dreves in grmovja. A če kmetje posekajo dreve-

sa in grmovje na rečnem bregu, da bi povečali površino svojih njiv, netopirji ne morejo več določati smeri letenja. Zato morajo zmanjšati radij, v katerem letijo in lovijo. V skrajnem primeru se pretрга povezava med dvema populacijama netopirjev, vsaka je potem prepuščena incestu in navsezadnje propadu. Takrat nič več ne pomaga, če ležita prenočišče in lovišče na dveh različnih zavarovanih območjih.

Dvoživke potrebujejo poleti mlake in jezera zaradi drstenja, po drast pa za zimsko spanje. Oba biotopa ne smeta biti preveč oddaljena drug od drugega, prometnice ju ne smejo ločevati. Ježi in rvaji srakoperji ljubijo žive meje in grmovje ob gozdnih robovih. Kadar potujejo, prenašajo v bodicah oz. perju pelod in tako tudi rastlinam omogočajo, da se širijo. Narava potrebuje mostove in koridorje.

Pilotna regija Berchtesgaden-Salzburg je desetkrat večja od naravnega parka, za katerega je pristojen Michael Vogel. Za

sodelovanje mora navduševati občine, lastnike zemljišč, deželne urade za varstvo narave na nemški in avstrijski strani meje, gozdno upravo, okoljska združenja in prebivalstvo.

In kmete iz Weissbacha. Brez njihovega privoljenja, denimo, biologi ne smejo hoditi po pašnikih in preštevati metuljev. Ravno v Weissbachu iščejo biologi odgovor na vprašanje, kako dobro so povezane ekološko dragocene travniške površine v obsejni regiji in kje so prekomerno gnojena tla ovira. Številne vrste namreč na takih tleh ne uspevajo, posledično tam ni metuljev.

Kdor Josepha Hohenwartera vpraša, zakaj naj bi dovoljenje za štetje metuljev predstavljalo problem, mu ta nameni le hudomušen nasmešek. Prvi poskus so biologi opravili pred šestimi leti. Vendar pa so kmetje iz Weissbacha negodovali: "Ti ekološki norci nas že ne bodo spremenili v živalski vrti!" Bilo je celo govora o razlastitvi. V drugem poskusu s privolitvami ni bilo več problemov.

Kaj se je zgodilo? Na številnih zborovanjih je Joseph Hohenwarter "svoje" kmete prepričal, da bodo lastne planine v obliki uradnega priznanja Naravnega parka Weissbach oplemenitili in zato tudi iztržili višje cene mleka. Ker je območju priznan status naravnega parka, smejo kmetje travnike kositi le enkrat letno, ne smejo uporabljati umetnih gnojil in morajo paziti, da govedo

s svojimi kopiti ne poškoduje mlak. Leta 2007 je bil Weissbach proglašen za naravni park. Od takrat kmetje mleko prodajajo za 85 centov na liter, kar je trikrat več kot dobi konkurenca v dolini.

Josepha Hohenwartera se za mizo v gostilni Hirschbichl ponosno smehlja ob skodelici kave: "Danes obstajajo čakalni sezname za kmete, ki želijo biti sprejeti v naravni park. Pridobili smo si njihovo podporo." In s tem tudi osnovo za nove projekte. Odstraniti bo treba vse ovire na tem področju. To je namen ribjih stez na zapornicah, podhodov pod prometnicami za dvoživke in prehodov prek zelenih mostov za divjad.

Enajst dopoldan. Michael Vogel mora naprej, usede se v Volkswagnov kombi in se odpelje po ozki cesti navzgor po smrekovem gozdu, kjer trojniho prevrjena drevesna debla. Megla zakriva vrh Watzmanna, ki se dviga za jezerom Königssee. Ob naravnem kopališču Aschauerweiher že čaka ducat nadzornikov, oblečenih v zelene uniforme, ki vodijo skupine obiskovalcev po naravnem parku. Te naj bi v okviru projekta Econnect naučili, kako ob ogledih zbirati podatke o nahajališčih dvoživk in plazilcev. Biolog iz bavarskega koordinacijskega urada Kreuzotter nadzornikom pripoveduje o življenjskih navadah kač, metuljev in močeradov, nato skrje laminirane fotografije vzdolž

Levo in zgoraj: Kje domujejo kače, metulji in močeradi? S pomočjo igre se delavci v parku naučijo, kako zbirati podatke o dvoživkah in plazilcih.

Desno: Nemeč Michael Vogel (levo) in Avstrijec Josef Hohenwarter se v gostišču Hirschbichl na nemško-avstrijski meji pogovarjata o alpskem varstvu narave.

potoka in skupini naroči, naj jih poiščejo. "Gorski urh ljubi ločje," jim pove, "gorski apolon pa cvet bele homulice." Nadzorniki se razkropijo in iščejo fotografije. Pozneje na terenu podatke o svojih najdbah vnašajo v obrazec "Neznana raznovrstnost na območju naravnega parka Berchtesgaden" skupaj s koordinatami in natančnim opisom kraja najdišča.

Pozno popoldne se Michael Vogel odpravi nazaj v Berchtesgaden in po ozkih ulicah privljuje do parkovne upravne stavbe, svetle stavbe s krasnim pogledom prek streh in lesenih zatepov berchtesgadenskih hiš navzgor vse do pobočij naravnega parka. Na njegovi pisalni mizi kraljuje skelet planinskega orla. Uslužbenki, ki sodelujeta pri projektu Econnect, vstopita in mu poročata o konferenci, kjer so se dve leti po začetku projekta srečali predstavniki sedmih pilotnih regij. Soglasna povratna informacija: najtežja naloga pri izvajanju projekta je med seboj povezati lokalne partnerje. Michaela Vogla njuna novica ne preseneti. "Potrebujemo sodelovanje na vsealpski ravni, da bi tak projekt sploh lahko zasnovali in financirali," pravi, "potem pa skupaj s partnerji izvajali na mestu samem."

Podlage za politično in finančno podporo projekta Econnect se zagotavljajo prek Alpske konvencije. Na njeni platformi za

ekološko povezanost med seboj komunicirajo organi varstva narave iz vseh alpskih držav in organizacije, kot je CIPRA. "Prej smo videli samo naš narodni park. CIPRA pa je okrepila našo zavest o prednostih čezmejnega sodelovanja na celotnem alpskem območju," pravi Michael Vogel. "Predvsem cenimo njeno spodbujanje primerov dobre prakse iz drugih pilotnih regij ter znanstvene podatke in metode."

Econnect že danes presega pilotne regije. Michael Vogel se z naravovarstveniki iz bližnjih Chiemgauskih Alp in pogorja Visokih Tur redno srečuje. Trenutno se pripravlja na potovanje v Južno Korejo: tamkajšnja okoljska uprava je namreč navdušena nad dejstvom, da varstvo posameznih rezervatov ni odločilno, temveč da so srednjega pomena med seboj povezani travniki, grmovje, loke, mlake in ostrešja. "Ta ideja je za Korejce nekaj povsem novega."

Tilman Wörtz (besedilo) in Heinz Heiss (fotografije)
Agencia Zeitenspiegel Reportagen

ZDRUŽENI IN POVEZANI ___ Od leta 2002 dalje se CIPRA skupaj s programom WWF za Alpe, Mrežo zavarovanih območij v Alpah (alparc) in Mednarodnim znanstvenim odborom za raziskovanje Alp (ISCAR) zavzema za vzpostavitev povezave med habitatmi v Alpah. Namen Iniciative za ekološki kontinuum je povečati vrednost habitatov in olajšati izmenjavo med njimi. V ta namen dajejo štirje partnerji pobude za izvajanje projektov in dejavnosti ter zagotavljajo podporo in medsebojno povezovanje. Sredstva za delovanje Iniciative v letu 2009 je zagotovil švicarski Sklad za naravo (MAVA) s podporo v višini 384.000 švicarskih frankov (269.000 evrov). Econnect izvaja ideje Iniciative za ekološki kontinuum v projektih na vsealpski ravni, ki se izvajajo v sedmih pilotnih regijah. Econnect bo do avgusta 2011 sofinancirala Evropska unija s sredstvi v višini 3,2 milijonov evrov. Platforma Alpske konvencije za ekološko povezanost združuje politične organe, ki so pomembni za vzpostavitev ekološkega kontinuumu, med drugim tudi CIPRO.

www.alpine-ecological-network.org | www.econnectproject.eu